

TÜRKİYE ELEKTRİK ÜRETİM SEKTÖRÜ

Türkiye elektrik sektöründe kurulu güç artışı son dönemlerde devam etmektedir. Her ne kadar bu artışın hızı azalmış olsa da 2020 yıl sonunda 95.891 MW'a yükselen kurulu güç, Eylül 2021 itibarıyla 98.788 MW'a ulaşmıştır. Kurulu güç artışında yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kapasite artışı etkili olmuştur. Doğalgaz çevrim santrallerinin kurulu gücü Temmuz 2021 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre benzer seviyede kalırken, barajlı hidrolik santrallerinin kurulu gücünde %6,4, rüzgar enerjisi santrallerinde ise %25,9'luk artış söz konusu olmuştur. Güneş santrallerinin kurulu gücü Temmuz 2021 döneminde yıllık %257,6 artış göstermiştir. Söz konusu kurulu güç yapısının değişmesinde bazı ana faktörler etkili olmuştur. Bunlardan en önemlisi dünya da olduğu gibi maliyeti yüksek, çevreye zararlı fosil yakıtlardan elektrik üretmek yerine doğa dostu üretim kaynaklarının benimsenmesidir. Diğer yandan yenilenebilir kaynaklı üretimin teşvik edilmesi ve alım garantilerinin söz konusu olması yatırımcıları bu alana sevk etmektedir.

Ayrıca yenilenebilir üretim kaynaklarının kendi içerisindeki çeşitliliği Türkiye açısından oldukça önem arz etmektedir. Her ne kadar kurulu güç olarak birçok Avrupa ülkesi geride bırakılmış olsa da esas hedef elektrik üretimi içerisinde yenilenebilir kaynaklarının istikrarlı şekilde artırılması olmalıdır. Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları toplam kurulu gücün yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Ancak, bu yenilenebilir kaynakların büyük bölümü hidrolik kökenli santraller oluşturmaktadır. Bu nedenle iklim şartları dolayısıyla yaşanan bir kuraklık durumunda oluşan arz açığı fosil kaynaklı santrallerden karşılanmak durumunda kalınmaktadır. Hali hazırda kurulu güç kapasitesi fazlası bulunmakla birlikte, kuraklık söz konusu olduğunda faaliyete geçebilecek olan kurulu termik gücün önemi artmaktadır. Yenilenebilir enerjide çeşitliliğin artırılmasının, özellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin görüldüğü bu dönemlerde önemli olduğu görüşündeyiz. Aynı zamanda, yaşanacak kuraklık sonucu düşen hidro üretime alternatif olarak termik üretimin uzun dönemler tek seçenek olarak düşünülmesinin ciddi problemler getireceği kanaatindeyiz. Bu senaryoda termik üretimin maliyetlerinin artması, artan elektrik fiyatlarının enflasyona olacak negatif etkisi ve artan üretim maliyetlerinin aynı oranda fiyatlara yansıtılamaması dolayısıyla elektrik üretim ve perakende şirketlerinin finansal yapılarının bozulması söz konusu olabilecektir.

Eylül 2021 itibarıyla kurulu gücün %75'i özel sektöre, %25'i ise kamuya aittir. Ancak özellikle güneş enerjisine dayalı düşük kapasiteli lisanssız santraller toplam kurulu gücün %7'sini oluşturmaktadır. Ocak-Ağustos 2021 döneminde hidrolik bazlı elektrik üretimi bir önceki yılın aynı dönemine göre %29,6 azalırken, doğalgazla elektrik üretimi %89,7 artmıştır. Yaşanan kuraklık dolayısıyla hidroelektrik santrallerin elektrik üretimi açığı, hızla devreye giren doğalgaz çevrim santralleri ve benzeri termik kökenli üretim santrallerinden karşılanmıştır. Hidrolik kökenli elektrik üretimi, Ocak-Ağustos 2021 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %29,6 düşüş gösterirken, doğalgaz ile elektrik üretimi %89,7 artış göstermiştir. 2018 yılı sonlarından itibaren toplam üretimdeki payı azalan gaz çevrim santrallerinin payının bu kadar artması takip edilen politika çerçevesinde istenilen bir durum değildir. Doğalgaz ve kömür fiyatlarının artışı yanında artan döviz kurları ile birlikte hem gaz çevrim santrallerinin hem de ithal kömür ile çalışan termik santrallerinin girdi maliyetlerinin ciddi şekilde artış göstermesi beklenmektedir. Ağustos 2021 dönemi itibarıyla elektrik üretiminin %64,5'inin termik santraller tarafından sağlanmıştır. Mevcut girdi maliyetlerine ve elektriğin piyasa fiyatına bakıldığında elektrik fiyatlarının artmasının kuvvetle muhtemel olduğu görülmektedir.

2021 yılının ilk iki ayında elektrik üretimi nisbi olarak düşerken Nisan ve Mayıs aylarında ortalama %24,2 artış göstermiştir. Bu aylardaki yüksek artışın ardındaki temel sebep 2020 yılında pandemi dolayısıyla yaşanan kapanmanın baz etkisidir. 2021 yılının ilk sekiz ayındaki elektrik üretimi 221.460 GWh olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre %10,9 artış olmuştur. 2021 yılı ilk sekiz ayında yapılan elektrik üretiminin %77,2'sini serbest üretim şirketleri, %16,7'sini EÜAŞ ve %3,9'unu lisanssız santraller ve %2,2'sini işletme hakkı devredilen santraller tarafından gerçekleştirilmiştir.

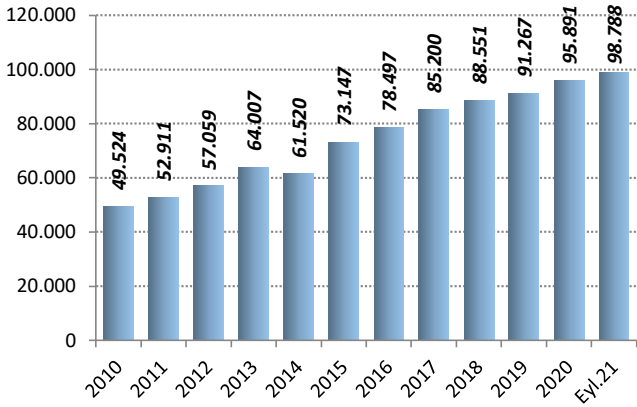
TÜRKİYE ELEKTRİK ÜRETİM SEKTÖRÜ

Her ne kadar EÜAŞ'ın toplamdaki payı düşük gözükse bile, sahip olduğu yüksek kapasiteli hidroelektrik santralleri dolayısıyla hidroelektrik üretimin %23,6'sını sağlamıştır. Aynı dönemdeki toplam 142.764 GWh termik üretimin ise %85,3'lük bir kısmını serbest üretim şirketleri oluşturmaktadır. Bu duruma serbest üreticilerin yüksek kapasiteli çevrim santrallerinin bulunması etkili olmaktadır. Ülkede en büyük kurulu güç kapasitesi, portföyü hidro ağırlıklı olan EÜAŞ'a ait olsa bile ikinci büyük kurulu güç ise portföyü tamamen doğalgaz çevrim santrallerinden ibaret olan bir serbest üretim şirketine aittir.

Artan kuraklık nedeniyle hidrolik santrallerin elektrik üretimine katkısının giderek azalacağı dikkate alındığında, jeotermal, rüzgar, güneş ve diğer yenilenebilir kaynakların yanında elektrik üretiminde doğalgaz kullanımının artması arz talep dengesinin sağlanmasını teminen kaçınılmaz olacaktır. Bu durumda özellikle Rusya ve Azerbaycan ile bu yıl sona erecek olan tedarik anlaşmalarının yerini doldurmak için hangi şartlarda ve hangi kaynaklardan doğalgaz tedariki sağlanacağı son derece önem kazanmaktadır. Bu yıl sonu itibariyle doğalgaz fiyatlarının sonlanacak olan sözleşmelerdeki fiyatların çok üstünde olması beklenmektedir. Aynı şekilde kömür fiyatlarının da arttığı düşünüldüğünde, artan kur oranlarının da etkisiyle elektrik üretimi girdi maliyetlerinin ciddi şekilde artması bu sürecin doğal sonucu olacaktır. Yıllardır enerji maliyetlerinin başta cari denge olmak üzere ekonomi ve reel sektör (özellikle yüksek enerji girdisi kullanan sanayiler) üzerindeki olumsuz etkilerine maruz kalan ülkemizde alternatif kaynaklar kadar mevcut kaynakların (özellikle yenilenebilir kaynaklar) sürdürülebilir bir şekilde devreye sokulması amacıyla yeni strateji ve politikaların geliştirilmesi ve uygulanması çok büyük önem arz etmektedir.

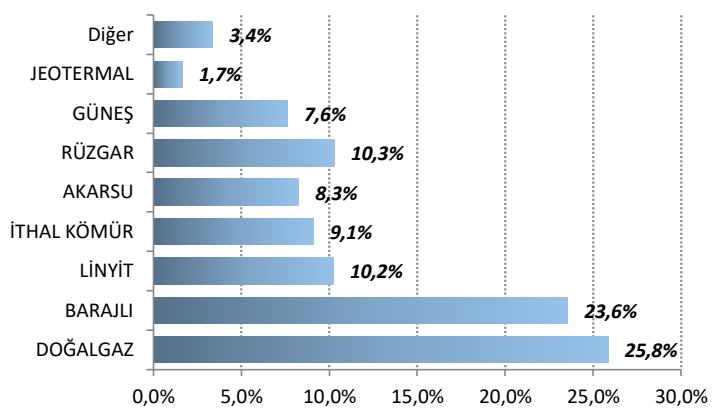
GÖSTERGELER

Şekil 1-Kurulu Güç (Eylül 2021)

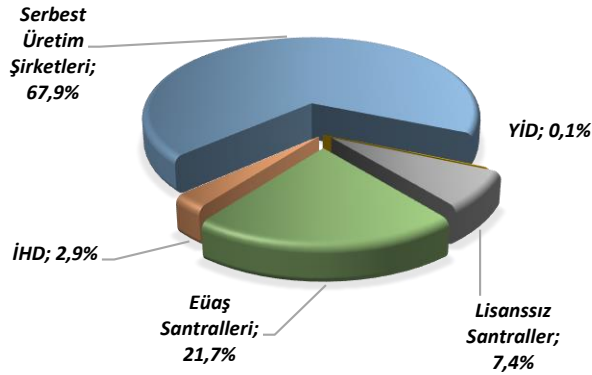
Kaynak: TEİAŞ

Şekil 2- Kaynaklara Göre Kurulu Güç Dağılımı (Eylül 21)

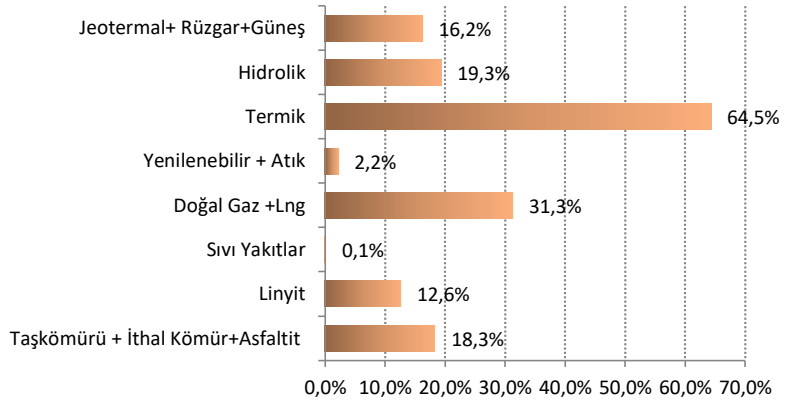
Kaynak: TEİAŞ

Şekil 3-Kuruluşlara Göre Kurulu Güç (Eylül 2021)

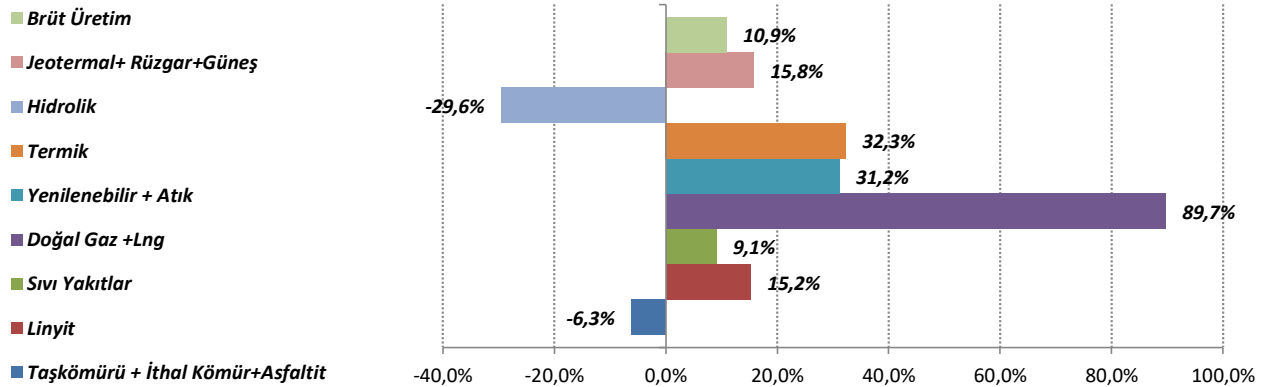
Kaynak: TEİAŞ

Şekil 4- Ağustos 2021 İtibarıyla Üretimin Kaynak Dağılımı

Kaynak: TEİAŞ

Şekil 4- Ağustos 2020-Ağustos 2021 Üretimin Kaynaklarının Değişimi

Kaynak: TEİAŞ

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Mazlum Eraslan – Kredi Derecelendirme Uzmanı

mazlum@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
